

KRONIKA**Prva delavnica mednarodnega raziskovalnega projekta MONDIALP (*Monitoring of Spatial Diversity in the Alps*)**

Innsbruck, Avstrija, 4. 7. 2003

V okviru pobude Evropske zveze v programu INTERREG IIIB – Območje Alp je Inštitut za državno in deželno načrtovanje Avstrijske akademije znanosti z Dunaja (ISR) zasnoval mednarodni znanstvenoraziskovalni projekt z naslovom MONDIALP – *Monitoring of Spatial Diversity in the Alps*. K sodelovanju je povabil deset različnih raziskovalnih, vladnih in načrtovalskih organizacij iz vseh alpskih držav. Iz Slovenije je v projekt vključen Geografski inštitut Antona Melika Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, delavnice pa sva se udeležila mag. Miha Pavšek in Borut Peršolja.

Po uvodni osebni predstavitvi sodelujočih je vodja projekta dr. Axel Borsdorf predstavil vsebino projekta, izbrano metodologijo ter finančne in časovne okvire delovanja. Projekt je namenjen podpori odločanju v okviru Evropske prostorske razvojne politike, še posebej pa Alpske konvencije. Razprava se je razvila predvsem o ciljih in metodah, ki naj bi privedli do notnih in reprezentativnih rezultatov za celoten alpski prostor. Izpostavljeni so bili problemi o prostorski in vsebinski kakovosti podatkov, o izbranih kazalcih za vzpostavitev sistema spremljanja prostorskega razvoja, o uporabnosti na različnih ravneh in o odprtosti podatkov in rezultatov javnosti.

Delavnica je bila eden od prvih korakov v dolgotrajnem in zahtevnem procesu priprave večletnega projekta.

Borut Peršolja

Znanstveni sestanek »Mesta v tranziciji«

Ljubljana, 17.–25. 8. 2003

Vsakoletno srečanje Komisije za Urbano geografijo pri Mednarodni geografski zvezi (*IGU Urban Commission C 19: Monitoring cities of tomorrow*) je letos v organizaciji Oddelka za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v drugi polovici avgusta potekalo v Ljubljani. Gre prav gotovo za enega največjih in najpomembnejših mednarodnih geografskih dogodkov v Sloveniji do sedaj. Sestanka se je udeležilo prek 70 delegatov iz 24 držav, med njimi tudi vodilni svetovni urbani geografi, kot so Larry S. Bourne, Jim Simmons in Wayne Davis iz Kanade, Denise Pumaine iz Francije, Jean-Bernard Racine iz Švice, Gerhard Braun in Lienhard Loetscher iz Nemčije, David Herbert iz Velike Britanije in številni drugi.

V znanstvenem delu sestanka je bilo predstavljenih 56 referatov. V okviru osnovne teme Mesta v tranziciji so bile obravnavane vprašanja razvoja in preobrazbe mest, tako na teoretsko metodološkem nivoju kot na primeru empiričnih študij posameznih mest in urbanih regij. Predavanja so bila razdeljena v več sekcij oziroma vsebinskih sklopov: teoretska vprašanja, mesta v tranziciji, gospodarske osnove razvoja mest, urbani sistemi, mestne soseske, segregacija in socialna diferenciacija v mestih, urbana rast in prenova, urbane regije in suburbanizacija ter naravno okolje in trajnostni razvoj mest. Na srečanju so bila tako zajete in predstavljene številne in zelo raznolike teme sodobne urbane geografije. Izjemno pestra mednarodna zasedba udeležencev iz različnih držav in celi (Evropa, Severna in Srednja Amerika, Azija, Afrika) je omogočila seznanitev s problematiko razvoja in preobrazbe mest v različnih okoljih in delih sveta. Na ta način so bila predstavljena številna mesta in njihovi razvojni problemi. V posameznih sekcijah je prišlo do živahnih in plodnih razprav o temeljnih vprašanjih in dilemah nadaljnega razvoja mest in načinih njihovega spremljanja. V predavanjih in razpravah so bila tako posebej izpostavljena naslednja vprašanja in teme: novi teoretski in metodološki koncepti urbane geografije, značilnosti preobrazbe mest v različnih okoljih (s poudarkom na tranzicijskih državah srednje Evrope), vpliv globalizacije in gospodarske preobrazbe na razvoj mest, problematika socialno degradiranih območij v mestih

Udeleženci srečanja »Mesta v tranziciji« na ekskurziji v severovzhodni Sloveniji.

in njihova primerjava na svetovnem nivoju, odnosi med mestom in okolico v okviru mestnih regij ter ekološka problematika v mestih. Pomembno mesto so na sestanku dobili tudi slovenski geografi (dr. Mirko Pak, dr. Andrej Černe, dr. Vladimir Drozg, dr. Dejan Rebernik, dr. Marko Krevs in Simon Kušar) in na ta način uspešno predstavili značilnosti razvoja in preobrazbe slovenskih mest v času gospodarske tranzicije.

Znanstveni del srečanja so dopolnile in vsebinsko obogatile ekskurzije: mestna ekskurzija po Ljubljani, na kateri so se udeleženci seznanili z razvojnimi procesi in preobrazbo slovenskega glavnega mesta, ekskurzija v severovzhodno Slovenijo z obiskom Velenja, Maribora, Slovenskih goric, Ptuja in Haloz ter dvodnevna zaključna ekskurzija v zahodno Slovenijo (od Bleda preko Vršiča, po dolini Soče do Nove Gorice in preko Krasa do slovenske obale), ki je udeležencem predstavila vso raznolikost Slovenije med Alpami, Krasom in Sredozemljem. Vsi tuji gostje so bili izjemno navdušeni nad organizacijo ekskurzij in nad Slovenijo, kar bo vsaj malo pripomoglo k večji prepoznavnosti in promociji naše države v tujini.

Srečanje je doživelo za slovenske razmere izjemno medijsko pozornost, saj je bilo predstavljeno na nacionalni televiziji (oddaja Odmevi v ponedeljek 18. 9. 2003), na radijskih postajah ter v številnih časopisih.

V celoti je bilo srečanje zelo uspešno, za kar gre zahvala predvsem izjemno dobri organizaciji in veliki požrtvovalnosti članov organizacijskega odbora na čelu z dr. Mirko Pakom. Oddelek za geografijo je s tem ponovno dokazal svojo odličnost pri organizaciji zelo zahtevnega in pomembnega mednarodnega znanstvenega dogodka. S tem pa je prav gotovo utrdil ugled slovenske geografije v svetu.

Dejan Rebernik

Dr. Dragu Mezetu v spomin

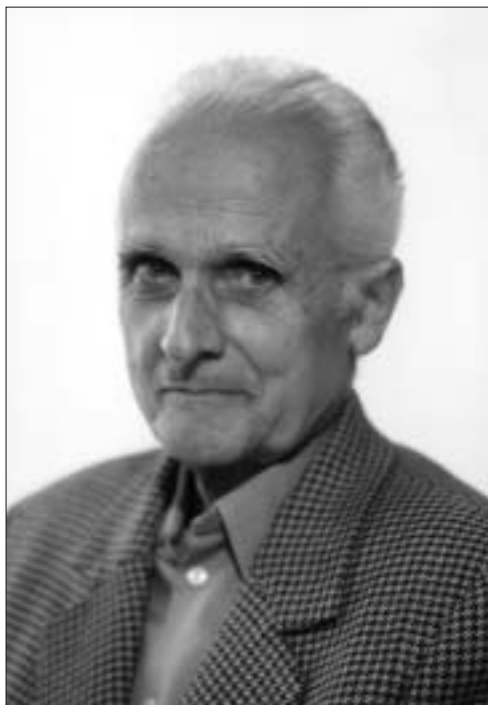
Ljubljana, 6. 9. 2003

V začetku septembra nas je globoko prizadelo in pretreslo žalostno sporočilo, da je preminil naš kolega in prijatelj dr. Drago Meze (26. 1. 1926 do 6. 9. 2003), znanstveni svetnik ZRC SAZU v pokoju, dolgoletni in odlični raziskovalec na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. Bil je snovalec,

utemeljitelj in usmerjevalec nešteti temeljnih geografskih preučevanj, avtor številnih izvirnih znanstvenoraziskovalnih in aplikativnih študij in razprav, ki so bogatile našo stroko z novimi spoznanji o slovenski zemlji in njenem človeku. Sodi med večletne urednike obeh osrednjih geografskih periodičnih publikacij, bil pa je tudi tajnik in upravnik GIAM ZRC SAZU, mentor ter neutrujen in požrtvovalno dejaven član v najrazličnejših telesih naše stanovske organizacije kakor tudi v mnogih vodstvenih organih delovne skupnosti SAZU oziroma ZRC SAZU.

Rodil se je v Ljubljani, kjer je leta 1946 maturiral in leta 1952 diplomiral iz geografije na takratni Prirodoslovno-matematični fakulteti ljubljanske univerze. Z zagovorom teze Geomorfološki razvoj Gornje Savinjske doline na ljubljanski Filozofski fakulteti je postal doktor geografskih znanosti leta 1965. Že kot študent je postal pomožni asistent na Geografskem inštitutu SAZU (30. 9. 1949), kjer je bil 2. julija 1952 redno nastavljen, in sicer sprva kot asistent, od leta 1963 je bil višji strokovni sodelavec, nato višji znanstveni sodelavec (1965) in 18. junija 1973 je postal znanstveni svetnik SAZU. Upokožil se je 30. marca 1992.

Dr. Drago Meze sodi v tisto prvo povojno generacijo slovenskih geografov, ki je odločilno prispevala k razvoju, razvejenosti in uveljavitvi sodobne geografije na različnih področjih na Slovenskem. Njegova znanstvenoraziskovalna usmerjenost je segala na različna še neraziskana ali pomanjkljivo preučena področja. Nagel povojni razvoj teoretičnih osnov geografske misli, s katerimi je bil zakoličen osrednji predmet in smoter geografskih raziskav, ter nove metodološke zasnove preučevanja posameznih pokrajintvornih prvin in njihovih sestavin so postregli z novimi in celostnejšimi pogledi na razvoj naših pokrajin. Obenem pa je vse to prispevalo k izluščitvi in izostritvi prenekaterih geografskih zakonitosti. Tako zasnovana preučevanja so postregla in dokumentirala številne sodobne in nove socialno-prostorske oziroma pokrajinske procese in probleme. V osredju tega in takšnega mladostno zagnanega, a vendarle kritičnega znanstvenoraziskovalnega utripa, ki je širil vsebinske meje osnovnih in aplikativnih geografskih spoznanj in njihovih uveljavitev v vsakdanjem življenju, je živel in ustvarjal dr. Drago Meze.

MARCO ZAPLATIL

Polnih petdeset let je bil prisoten v slovenskem znanstvenem in strokovnem tisku. Njegov prvi prispevek je bil objavljen v Geografskem vestniku leta 1950. Med njegovo prvo obsežnejšo in bogato dokumentirano študijo, Ledenik na Triglavu in na Skuti (Geografski zbornik 3, 1955, strani 10–114), in zadnjo razpravo, Sledi in učinki pleistocenske poledenitve v porečju Kokre (Preddvor v času in prostoru, 1999, strani 33–41), je preteklo kar štiri desetletja in pol. V tem časovnem razponu, polnem vznemirljivih raziskovalnih izzivov, spodbud in iskanj, so nastajale nadvse bogate in vsebinsko raznovrstne Mezetove stvaritve, ki so prispevale dragocen in pomemben delež k izoblikovanju vsebinske podobe in smotrov ter veljave sodobne slovenske geografije v drugi polovici 20. stoletja. Vseskozi je bilo njegovo znanstveno delo trdno vpeto v inštitutski raziskovalni program, ki ga je sooblikoval in uresničeval na različnih področjih. Bil je eden izmed redkih, ki so v času splošne specializacije in ozke usmerjenosti, ki sta se uspešno uveljavili tudi na področju geografije, ostal zvest širokemu, vzročno-posledičnemu, razvojnemu in celostno funkcionalnemu pogledu na geografska preučevanja okolja. Vse to je poleg drugega prispevalo, da je njegovo znanstvenoraziskovalno delo vsebinsko izredno široko in sega na različna področja sodobne slovenske geografije.

S svojimi raziskavami in ugotovitvami se je uveljavil na področju geomorfologije, ki je bila ena izmed temeljnih usmeritev naše stroke sredi preteklega stoletja. Preučil je geomorfološke značilnosti Voglajnske pokrajine in Zgornjega Sotelskega (1963), predstavil je Porečje Kokre v pleistocenu (1974). V knjigi Gornja Savinjska dolina (1966) je strnil in osvetlil nova dognanja o geomorfološkem razvoju pokrajine. Osvetlil je Razvoj reliefa v Sloveniji v kvartarju in prikazal reliefne in hidrogeografske razmere prazgodovinskega naselja »Virski Cvinger« na ozemlju med Stično in Ivančno Gorico (1994). Veliko dragocenega gradiva in spoznanj se je ohranilo v njegovih elaboratih s področja raziskav kvartarnih sedimentov in njihove izrabe v Sloveniji. Za ta preučevanja je skupaj z Milanom Šiferjem in Darkom Radinjo pripravil Osnovne smernice za preučevanje kvartarnih sedimentov in njihove izrabe na Slovenskem (Geografski vestnik 50, 1978).

Obilen in dragocen je Mezetov prispevek pri uresničevanju in predstavljanju geografskih značilnosti poplavnega sveta na Slovenskem. V sklopu teh večletnih raziskovanj je preučil, predstavil in podrobno z geografskih vidikov dokumentiral poplavni svet v Gornji Savinjski dolini (1977), Grosupeljski kotlini (1980), v porečju Rašice z Dobropoljami (1982) in na Blokah (1983). V ta vsebinski sklop lahko uvrstimo tudi razpravo s prikazom hidroloških razmer na Radenskem polju (1977).

Hribovske kmetije, ki predstavljajo značilno obljudenost hribovskega sveta in njegovo gospodarsko rabo, so področje, kjer se je Mezetova raziskovalna vnema razživela s polno ustvarjalno zagnanostjo. Skozi tri desetletja je seznanjal javnost s prenekaterimi značilnostmi in s številnimi socialnimi in gospodarskimi problemi hribovskih domačij, ki so prvenstveno temeljili na socialno-ekonomskem prevrednotenju posameznih sestavin geografskega okolja. Že leta 1960 je objavil prvo razpravo o hribovskih kmetijah v Gornji Savinjski dolini. Nato so v krajšem časovnem zaporedju sledile temeljite predstavitve kmetij pa njihov razvoj od začetka 19. stoletja dalje kakor tudi njihov najnovejši prebivalstveni in gospodarski potencial. Z njemu lastno razsodnostjo, kritičnostjo, natančnostjo, doslednostjo in dovezetnostjo za nova spoznanja, predvsem pa z mnogostransko geografsko osvetlitvijo smo dobili vpogled v nekdanji in najnovejši utrip hribovskih kmečkih gospodarstev ter v njihove gospodarske usmeritve. S terenskim delom ter s kasnejšimi kabinetnimi dopolnitvami je zbral potrebno gradivo za več kot pet tisoč slovenskih hribovskih domačij, ki poživljajo podobo našega alpskega in predalpskega sveta. Z dvanajstimi obsežnejšimi študijami in devetimi razpravami ter z Osnovnimi smernicami za geografsko preučevanje hribovskih kmetij na Slovenskem (Geografski vestnik 52, 1980) je zakoličil in postavil temelje, na katerih bodo uspešno temeljile vse tovrstne raziskave v prihodnje.

Četrto področje Mezetovega znanstvenoraziskovalnega dela temelji na preučevanju geografskih vzrokov in učinkov oziroma posledic naravnih nesreč. Za študijo Pozeba oljke v Primorju leta 1956 (Geografski zbornik 5, 1959) je zbral ogromno neprecenljivega dokumentarnega gradiva, ki mu je omogočilo predstaviti to značilno mediteransko kulturo z geografskega vidika. Kasneje je pisal še o vrtničastem viharju leta 1987 na Notranjskem pa o ujmi v Gornji Savinjski dolini leta 1990 in o počasni sanaciji po njej.

Gornja Savinjska dolina je pokrajina, ki ji je posvetil največ svojih del. Postal je najboljši in vsestranski poznavalec te alpske pokrajine. Njene pokrajinske različnosti in posebnosti je poleg naravnogeografskih prikazov osvetlil še s podrobnejšim prebivalstvenim razvojem, z njegovimi sestavinami, s prometnim omrežjem pa z najnovejšimi spremembami kmečkega doma, še zlasti hiše. Temeljito je obdelal in predstavil vsa gornjesavinjska naselja v tretji knjigi Krajevnege leksikona Slovenije (1976, strani 203–244). Tudi mnoge druge geografske značilnosti in problemi te pokrajine ali pa njeni posamezni predeli so bili deležni njegove raziskovalne pozornosti in strokovne predstavitve (na primer Škaf v Matkovem kotu, solčavska panoramska cesta ...). Skupaj z Antonom Ramovšem je napisal knjižico Logarska dolina, ki je izšla v zbirki Kulturni in naravni spomeniki Slovenije (Maribor 1978). Za knjižico Slovenske gore (Ljubljana 1982, 1986) je napisal poglavje Raziskovanje.

S svojim prizadevnim in skrbno urejenimi sestavki je bil nepogrešljiv sodelavec Enciklopedije Jugoslavije in Enciklopedije Slovenije. Zanju je napisal več kot 60 prispevkov. Njegovo ime se pojavlja šestkrat tudi med sestavljalci bibliografij, ki jih je sestavil za Antona Melika in Svetozarja Ilesiča.

Ob vsem tem delu ne moremo prezreti Mezetove skrbi za zbiranje in uveljavljanje zemljepisnih imen, ki so ohranjena in živa med prebivalstvom. S strokovno predanostjo in organizacijsko zavzetostjo je prevzel skrb za recenzijo in dopolnitev zemljepisnih imen na novi topografski karti Slovenija v merilu 1 : 25.000. Tudi v njegovih terenskih zapiskih je ohranjena množica zemljepisnih imen. Nepreocenljivo je bogastvo hišnih imen, ki jih je skrbno zbiral in zapisoval ob preučevanju hribovskih kmetij.

Mezetova bibliografija je obsežna, vsebinsko bogata in raznovrstna. Obsega več kot 180 enot. Njegove študije, razprave, članki, poročila in knjižne ocene so objavljeni v 32 različnih znanstvenih in strokovnih publikacijah, zbornikih, enciklopedijah in drugje. Največ prispevkov je objavil v Geografskem vestniku (27), Geografskem zborniku (17), Celjskem zborniku (6), pa v Planinskem vestniku (11), Turističnem vestniku (4) in še drugod.

Poleg raziskovalnega dela je veliko časa namenil upravno-administrativnim poslom. Bil je tajnik (1967–1976) in upravnik (1987–1991) Geografskega inštituta. V Geografskem društvu Slovenije je imel najrazličnejše zadolžitve. Dve leti je bil predsednik ljubljanske podružnice GDS (1968–1969). Šest let (1979–84) je bil glavni in odgovorni urednik Geografskega vestnika, med letoma 1974 in 1994 član uredniškega odbora Geografskega zbornika, med letoma 1986 in 1994 pa tudi njegov sourednik.

Delo dr. Draga Mezeta je bilo vseskozi odmevno tudi v javnosti, še posebej v strokovnih krogih. Leta 1950 je dobil univerzitetno študentsko Prešernovo nagrado, dvakrat je prejel nagrado Sklada Borisa Kidriča (1967 in 1983) in leta 1982 državno odlikovanje red dela z zlatim vencem. Stanovsko priznanje je prejel ob petdesetletnici GDS leta 1972, leta 1997 pa Melikovo priznanje na dosežke na znanstvenem področju.

Z dr. Dragom Mezetom smo izgubili enega izmed najbolj vsestranskih geografov, ki je s svojim vztrajnim in poglobljenim delom zapustil neizbrisne sledi na številnih področjih geografskih raziskav. Velja za enega najbolj doslednih in vsestransko usmerjenih geografov. Vse pokrajinske pojave, procese in probleme je motril s klasičnega in vsestransko žlahtnega regionalnogeografskega vidika. Vselej je skušal obravnavano tematiko osvetliti z različnih geografskih zornih kotov. Ljubil je vse neokrnjene pokrajinske sestavine. Terensko delo mu je bila osnova za poglobljen študij in razmislek o preučevani tematiki. Najbrž nisem daleč od resnice, če zapišem, da ga je neposredna ljubezen do pokrajine in njenih barvitih različnosti zavezovala že od mladosti. Kot študent je med počitnicami sodeloval pri arheoloških izkopavanjih paleolitskega jamskega najdišča v Betalovem spodmolu. V poletju 1948 je bil v študentski skupini, ki je pod vodstvom Svetozarja Ilesiča zbirala gradivo za študijo o oblikah naselij in zemljiške razdelitve na Primorskem (Geografski vestnik 20–21, 1949, stran 217). Tudi v vseh kasnejših letih je bil tesno povezan z vsakdanjim utripom pokrajine, še zlasti z Gornjo Savinjsko dolino. Iz zapuščene hišice v Radegundi nad Mozirjem si je s svojimi rokami in zamislimi uredil prijetno počitniško domovanje. To je bil njegov pravi »raj pod Goltmi«, od koder se razprostira pogled na njegovo ljubljeno Gornjo Savinjsko dolino. Bivanje v nekdanji Apnarjevi hišici je izrabljal za pogovore z domačini in okoličani, za seznanjenje z njihovimi vsakdanjimi uspehi in tegobami. Od vsepovsod, kjer je raziskoval, je ved-

no prihajal na Inštitut bogat z novimi spoznanji, ki jih je skušal kritično ovrednotiti in umestiti v stvarni pokrajinski sistem. Vse to pa so bile vrline, ki so bogatile in zlahkale inštitutsko geografsko skupnost.

Danes lahko ponosno ugotavljamo in spoznavamo, da pomeni celotno delo dr. Draga Mezeta dragocen prispevek v zakladnico sodobne slovenske geografske misli. In za vse, kar nam je dal in s svojimi deli zapustil, smo mu prav iskreno hvaležni.

Milan Natek

Zvonko Rus – sedemdesetletnik

Metlika, 21. 9. 2003

Čedalje redkejši so primeri, da bi našo stroko, ki temelji na celostnem poznavanju in vrednotenju posameznih prvin in sestavin geografskega okolja ter njihovih pokrajinskih različnosti in posebnosti, s temeljnimi krajevnimi zemljepisnimi značilnostmi bogatili geografi, ki žive in delujejo izven osrednjih visokošolskih zavodov in raziskovalnih središč. Tudi v tem pogledu je svetla izjema profesor Zvonko Rus, ki je po uspešno končanem študiju geografije ostal zvest svoji rodni Beli krajini.

Rodil se je 21. septembra 1933 v Metliki. Leta 1953 je maturiral na črnomaljski gimnaziji in v jeseni istega leta je vpisal študij geografije na takratni Prirodoslovno-matematični fakulteti ljubljanske univerze. Diplomiral je leta 1960. Že kot absolvent geografije se je zaposlil na osnovni šoli v Podzemlju, kjer je »odsluževal«¹ štipendijo, in leta 1962 je prišel na osnovno šolo Metlika. Leta 1978 se je zaposlil kot kustos v Belokranjskem muzeju v Metliki, kjer je bil od leta 1981 pa vse do upokojitve leta 1996 tudi njegov ravnatelj.

Še kot študent geografije je Zvonko Rus s svojimi študijskimi obveznostmi, še zlasti s seminarskimi nalogami in diplomskim delom, opozarjal nase. S svojim delom, ki je temeljilo na strokovnih osnovah izredno naglega in poglobljenega razvoja slovenske povojne geografije, je prinašal v naš seminar prenekatero značilne in samosvoje geografske ugotovitve in probleme, ki so bili tako svojstveni za Belo krajino, našo obrobno in mejno deželico med Gorjanci in Kolpo. S poglobljeno raziskavo socialnogospodarskega stanja naselja Drašiči v Beli krajini (1965) je prikazal razvoj in stanje te značilne bolokranjske vasi. S primerjalno analizo in presenetljivimi spoznanji je pravzaprav nadaljeval že pred 2. svetovno vojno začeto raziskavo geografa Marka Šukljeta (Cene Malovrh, Marko Šuklje, 1912–1942; Geografski vestnik 17, 1945, stran 125), ki pa je ostala zaradi vojne in njegove prerane smrti neobjavljena. Tudi Rusovo diplomsko delo, Mestna geografija Metlike, za katero je prejel študentsko univerzitetno Prešernovo nagrado leta 1959, je temeljilo na skrbnem prikazu geografskega okolja in podrobni ter kritični obdelavi statističnega gradiva, ki ga je dopolnil z lastnimi raziskavami, opazovanji in s spoznavanjem ter z vrednotenjem sodobnih geografskih pojavov, procesov in njihovih problemov.

Kmalu po zaposlitvi na metliški osnovni šoli ga je dr. Jakob Medved vključil v raziskavo Modernizacija pouka geografije. 1. del – Pouk geografije za osnovni šoli. S skrbnim in temeljitim delom ter s praktičnimi izkušnjami, ki jih je bogatil s strokovnim poglobljanjem v didaktiko geografskega pouka, se je skupaj z dr. Mauricijem Zgonikom uveljavil kot avtor učbenika Zemljepis za šesti razred osnovne šole, ki je izšel kar v šestih ponatisih med letoma 1975–1984.

Zvonko Rus pa se ni zadovoljeval samo z delom na področju šolske geografije, ampak so bila njegova hotenja vselej usmerjena tudi na področje temeljnega in aplikativnega geografskega preučevanja. Kot zunanji sodelavec Geografskega inštituta SAZU je bil vključen v večletno raziskavo kvartarnih sedimentov in njihove izrabe na Slovenskem. Med letoma 1963 in 1966 je raziskal kvartarne sedimente v Beli krajini pa na območju Brežic ter ob sotočju Krke, Save in Sotle. Za drugo knjigo Krajevnega leksikona Slovenije (Ljubljana 1971, strani 442–461) je z geografskega vidika predstavil vsa naselja v metliški občini. Srečamo ga tudi kot avtorja gesel v Enciklopediji Slovenije. Nadvse dragocen je njegov prispevek pri zbiranju, korekturah in dopolnjevanju zemljepisnih imen na topografski karti 1 : 25.000.

Tudi kot muzealec se je nemalokrat naslanjal na temeljna geografska spoznanja, ki so mu služila kot osnovna izhodišča za predstavitev najrazličnejših kulturnozgodovinskih in gospodarskosocialnih

dogajanj. S tega področja je predstavil Partizanska letališča in spuščališča v Beli krajini (1979), stoletni razvoj gasilskega društva Črnomelj (1981), napisal pa je tudi Vodnik po belokranjski partizanski poti (1984). Po upokojitvi, ko se je rešil skoraj vseh službenih dolžnosti in obveznosti, je dobila njegova publicistična dejavnost nov zagon. Razbremenjen sestankovanj in pisanja najrazličnejših poročil, programov in načrtov ter prošenj, lahko sedaj večino svojega časa namenja zbiranju in urejanju gradiva za objave strokovnih in kroniško preglednih del. Sodeloval je pri predstavitvi metliškega rojaka, književnika, prosvetnega delavca in urednika Engelberta Gangla (1873–1950). Napisal je knjižico »50 let Lovske družine Metlika« (1996). Njegovo najpomembnejše in najboljše delo iz zadnjega obdobja je Kronika mesta Metlike, ki je izšla v dveh knjigah (I. del: Od 12. stoletja do 1941, 1999, 302 strani; II. del od leta 1941 do 1991, 2003, 608 strani).

Vse njegovo strokovno in organizacijsko delo je bilo opazno v javnosti. Za življenjsko delo je dobil najvišje priznanje Občine Metlike (2001), ZGDS pa mu je v zahvalo za opravljeno delo podelila stanovsko priznanje – zlato plaketo (2002).

Jubilantu in našemu stanovskemu kolegu želimo obilo trdnega zdravja in zadovoljstva pri odkrivanju geografskih posebnosti in sodobnih problemov Bele krajine. Želimo in upamo, da se bo opogumil in na osnovi že zbranega gradiva predstavil monografski geografski pregled mesta Metlike, ki se je znašla na zunanji meji Evropske zveze. Prav tako še vedno pričakujemo njegov prikaz stanja in socialnega položaja Drašičev. Slikovit in nadvse poučen bi bil oris njihovega historično-geografskega razvoja v zadnjih sedemdesetih letih, za kar ima jubilarant pri roki že zbrano in podrobno dokumentirano gradivo za dve obdobji (pred 2. svetovno vojno in za petdeseta leta 20. stoletja), za najnovejši čas pa mu ga tudi ne bo težko zbrati in ovrednotiti.

Milan Natek

Mag. Branko Mlinar – osemdesetletnik

Ljubljana, 22. 9. 2003

Ob življenjskem jubileju mag. Branka Mlinarja, ki je ves čas svoje aktivne delovne dobe služboval v najrazličnejših državnih uradih in ustanovah, se ga spominjamo tudi slovenski geografi. S svojim raznovrstnim delom predvsem na področju dokumentacije in statistike je vsaj posredno prispeval, da se je mogla tudi naša stroka na področju socialne in gospodarske geografije nasloniti na verodostojno statistično dokumentacijo. S širokopoteznimi in poglobljenimi geografskimi analizami statističnega gradiva so bili ugotovljeni številni novi prostorski pojavi in procesi, ki so sooblikovali in spreminjali podobo in pomen geografskih sestavin v naših pokrajinah. Številni izsledki geografskih raziskovanj, ki so temeljili na kvantitativnih metodah in kritični uporabi statističnega gradiva, so prispevali, da je postala geografija ena izmed najpomembnejših aplikativnih ved pri raziskovanju prostorske stvarnosti.

Branko Mlinar se je rodil 22. septembra 1923 v Žireh. Značilno je, da se je vseskozi izobraževal ob redni zaposlitvi. Leta 1957 je diplomiral iz študijske skupine zemljepis-zgodovina na Višji pedagoški šoli v Ljubljani. Leta 1966 je diplomiral na Filozofski fakulteti ljubljanske univerze iz obeh že prej navedenih predmetov. Na podlagi izpolnjenih študijskih obveznosti in z zagovorom naloge »Javni medkrajevni linijski avtobusni promet v SR Sloveniji 1974–1975« je postal magister geografije leta 1978. Njegovo magistrsko delo je z nekaterimi popravki in dopolnitvami izšlo kot samostojna publikacija Zavoda Socialistične republike Slovenije za statistiko leta 1980.

Branko Mlinar se je takoj po 2. svetovni vojni redno zaposlil. Leta 1947 je postal pri Republiški zvezi kmetijskih zadrug referent za statistiko, od leta 1949 pa je v okviru takratnega slovenskega ministrstva za kmetijstvo vodil odsek za kmetijsko statistiko. Leta 1952 se je zaposlil na Zavodu za statistiko in evidenco, kjer je delal vse do upokojitve leta 1982. Sprva je bil referent na različnih področjih statističnih raziskav (kadrovska evidenca, pravosodje, delovna sila, promet in zveze, samouprava). Leta 1969 je postal svetovalec za vsebinsko redakcijo statističnih publikacij, pet let kasneje pa je bil imenovan za svetovalec direktorja. Leta 1976 pa je postal kot vodja sektorja za statistične analize in publicistiko pomočnik

direktorja. Po upokojitve, in sicer med letoma 1984 in 2002, je bil zunanji strokovni sodelavec pri Enciklopediji Slovenije, kjer je sodeloval kot predlagatelj, realizator in recenzent gradiva za grafično prikazovanje statističnih podatkov. Za prikaz občin v Enciklopediji Slovenije je izdelal jedrnat, a nad vse poveden statistični prikaz z dvajsetimi nadvse karakterističnimi kazalci.

Mag. Branko Mlinar je bil med pomembnimi oblikovalci in usmerjevalci statističnih raziskav na Slovenskem. Od začetka izhajanja mesečne revije Prikazi in študije (od 1955) so se uspešno uveljavili trije njegovi metodološki koncepti: a) raziskovanje mesečnega nihanja pojavov v posameznem letu in primerjava teh nihanj z desetletnimi časovnimi vrstami; b) metoda dekompozicije časovnih vrst po ameriškem programu »x-11«, ki je bila vključena v uradni del revije Mesečni statistični pregled; c) metoda tokov linijskega prevoza potnikov kot podlaga za analizo regij in regionalnih nivojev. Kot avtor in urednik je sodeloval pri izdaji številnih jubilejnih in reprezentativnih publikacij, ki jih je pripravil in izdal slovenski statistični zavod (na primer Slovenija v Jugoslaviji, 1968; Slovenija 1945–1975, Ljubljana 1975). Poleg tega je objavil dve razpravi v Geografskem obzorniku (1970) in eno v Geografskem vestniku (1981). Njegova bibliografija obsega blizu 100 enot; prispevki so objavljeni v 16 različnih slovenskih in jugoslovanskih strokovnih, predvsem statističnih publikacijah.

Mag. Branko Mlinar je mnogo prispeval k uveljavitvi geografije ter k zaposlitvi geografov na statističnem področju, obenem pa pripomogel k večji dostopnosti zbranega statističnega gradiva za potrebe najrazličnejših geografskih preučevanj. Ob letošnjem življenskem prazniku mu želimo še mnogo zdravih in uspešnih let z željo, da bi mogel še dolgo spremljati razvoj slovenske statistične stroke in njeno čedalje vidnejše uveljavljanje tudi v naši geografiji. Obenem pa smo trdno prepričani, da še ne bo opustil misli na svojo rojstno žirovsko deželo in da nas bo tudi s tega območja razveselil z novimi geografskimi spoznanji.

Milan Natek

17. zasedanje območne skupine strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena za vzhodno, srednjo in jugovzhodno Evropo ter Srečanje delovne skupine strokovnjakov Združenih narodov za zemljepisna imena za eksonime Praga, Češka, 24.–26. 9. 2003

Kar nekakšna tradicija je, da so srečanja strokovnjakov UNGEGN (*United Nations Group of Experts on Geographical Names*) organizirana tako, da se obdelujeta dve tematiki hkrati, zato se jih, kljub njihovem deloma regionalnemu značaju, udeležujejo strokovnjaki z vseh vetrov. Da je praško srečanje, ki sta ga gostila Češki urad za geodezijo in kataster (*Český úřad zeměměřický a katastrální*) in tamkajšnji Geodetski urad (*Zeměměřický úřad*), presevalo regionalni okvir, dokazuje udeležba predsednice UNGEGN Helen Kerfoot iz Kanade in podpredsednika UNGEGN Jörna Sieversa iz Nemčije. V tej eminentni družbi je odigrala pomembno vlogo tudi Slovenija, ki je bila aktivna udeleženka obeh posvetovanj, pri čemer je Milan Orožen Adamič kot sklicatelj in predsedujoči delovne skupine za eksonime (*Working Group on Exonyms*) suvereno opravil svoje, kot je pokazal potek, ne povsem lahko delo.

Petčlanska grška delegacija je namreč vedno znova izpostavljala problem poimenovanja Makedonije. Pri tem je šla celo tako daleč, da je poljski delegaciji, ki je predstavila pisne rezultate standardizacije imen držav, zagrozila s poslabšanjem diplomatskih odnosov med državama, če ne bo spremenila za Grčijo spornega imena Makedonija v Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija (angleška kratica FYROM). Protestirala je tudi ob zanjo spornih predstavitvah v medmrežju. Opazovalca se nehote polasti vtis, da je temeljni namen sicer pasivne grške delegacije varovati državne interese, njen strokovni prispevek pa je povsem drugotnega pomena.

Tovrstnemu početju druge udeleženke niso naklonjene, kar se je pokazalo zlasti v zelo medlem odzivu na grško zamisel o organizaciji naslednjega, 18. območnega zasedanja prihodnje, olimpijsko leto v Atenah. Odgovor se je glasil, da je navada, da se zasedanja prirejajo v predsedujočih državah, torej bi moralo biti tudi naslednje zasedanje na Češkem.

17. zasedanje območne skupine je bilo prvo po srečanju v Ljubljani leta 2001, kajti medtem je predsedovanje območne skupine od Slovenije prevzela Češka. Tokratnega posvetovanja so se udeležile delegacije iz Cipra, države gostiteljice, Madžarske, Poljske, Slovaške, Slovenije (sestavljala sva jo Milan Orožen Adamič in pisec tega poročila) in Ukrajine, ki so po utečenem protokolu poročale o opravljenem delu v dveletnem obdobju med obema zasedanjema. Poudariti je treba, da je bila na voljo naj sodobnejša oprema za multimedijske predstavitve. Precej pozornosti je bilo namenjene tudi promociji opravljenega, pri čemer se posebej izpostavljajo razne predstavitve v medmrežju.

Slovenija je poročala o terenskem zbiranju in obdelavi zemljepisnih imen, o obravnavi imen na večjezičnih območjih, organizaciji in sestavi pristojnih organov za zemljepisna imena, o strukturi in uporabnosti Registra evidence zemljepisnih imen (REZI-ja), o publiciranju zgoščenega imenika zemljepisnih imen in drugih publikacij, zlasti o knjižicah Pravopisno ustrezen zapis zemljepisnih in stvarnih lastnih imen v Registru zemljepisnih imen in Registru prostorskih enot ter Toponimska navodila za Slovenijo. Najavili smo tudi, da nameravamo v kratkem posodobiti seznam slovenskih imen držav (imena držav so sicer domena posebne delovne skupine v okviru UNGEGN) in o predstavitvi rezultatov v medmrežju.

Srečanje delovne skupine za eksonime je bilo prvo uradno tovrstno srečanje, saj je bila ustanovljena šele septembra 2002 na 8. konferenci UNGEGN v Berlinu (glej poročili v Geografskem vestniku 73-2 in 74-2). Poleg že naštetih držav so sodelovale še delegacije iz Avstrije, Estonije, Kanade, Nemčije, Združenega kraljestva in celo z Madagaskarja. Poročevalka iz te otoške afriške države je na primer poročala, da je tamkajšnja komisija za zemljepisna imena sprejela že šest eksonimov v malgaškem jeziku (med njimi za zemljepisni imeni Pariz in Francija), za druga zemljepisna imena po svetu pa so še vedno v rabi francoski eksonimi.

Zelo dragocen prispevek je pripravila Helen Kerfoot, ki je v zgoščeni obliki predstavila vse resolucije UNGEGN-a o eksonimih. Pojavljale so se v enajstih dokumentih, sprejetih v letih 1967, 1972, 1977,

DRAGO KLADNIK

Milan Orožen Adamič, predsednik Delovne skupine Združenih narodov za eksonime, med poročanjem v Pragi.

1982, 1987, 1992, 1998 in 2002. Iz njih je mogoče razbrati, da je bilo splošno mnenje o eksonimih dolgo odklonilno; vseskozi se je pozivalo k postopni redukciji njihove uporabe. Šele v zadnjih letih se je razpoloženje začelo spreminjati. Napredek je pričakovati tudi na 9. konferenci UNGEGN-a, ki bo spomladi 2004 v New Yorku.

Kljub jasni definiciji, po kateri je eksonim zemljepisno ime zunaj območja, na katerem ima določeni jezik status uradnega jezika, in se razlikuje od oblike imena v uradnem jeziku oziroma v uradnih jezikih območja, na katerem se ime pojavlja, so skrbne analize pokazale nekatere pomanjkljivosti definicije. Pri tovrstnih preučitvah velja izpostaviti angleškega strokovnjaka, geografa Paula Woodmana iz Stalnega odbora za zemljepisna imena Kraljevskega geografskega društva (*Permanent Committee on Geographical names c/o The Royal Geographical Society*) s sedežem v Londonu. Zanimivi in za problematiko eksonimov pomembni so tudi prispevki Petra Jordana iz Avstrije, Peetra Pälla iz Estonije ter Milana Harvalika in Pavla Boháča iz Češke. Z odmevnima prispevkoma sva sodelovala tudi oba slovenska udeleženca. Razmisliti bi veljalo o objavi predstavljenega gradiva, ki bi zainteresirano strokovno javnost seznanilo z najnovejšimi dognanji na tem zanimivem multidisciplinarnem delovnem področju.

Drago Kladnik

Delavnica Komuniciranje o znanosti

Ljubljana, 1.–2. 12. 2003

Slovenska znanstvena fundacija je pripravila dvodnevno delavnico z naslovom Komuniciranje o znanosti, ki je bila namenjena (zlasti) petnajstim (mlajšim) raziskovalcem in podiplomskim študentom. V vabilu so bile predstavljene naslednje teme: strategija navezovanja stikov z uredništvu in novinarji različnih medijev, vloga raziskovalca pri navezovanju stikov z mediji in pri širjenju informacij splošnim in posebnim javnostim, načini predstavitve znanstvenih dosežkov na televiziji in radiu in pisanje poljudnih člankov za različne ciljne skupine. K prijavi je bilo treba priložiti svoj članek, ki so ga organizatorji posredovali izvajalcem delavnice in je predstavljal osnovo za praktično delo.

Prvi dan delavnice je potekal v Hiši eksperimentov in na Radiu Slovenija. Temo Znanost in televizija je na primeru oddaje Zenit predstavil Andraž Poeschl (TV Slovenija), temo Znanost in radio pa Tatjana Pirc (Radio Slovenija). V praktičnem delu smo udeleženci pred kamero odgovarjali na vprašanja novinarja o svojem prispevku oziroma nanje odgovarjali v radijskem studiju. V obeh primerih je sledila analiza nastopa in napotki za boljše sporočanje in nastopanje.

Drugi dan smo preživeli v stolpnici časopisa Delo, d. d. Začel ga je Gregor Pucelj, urednik Delove priloge Znanost, s predstavitvijo strategije navezovanja stikov z uredništvu tiskanih medijev za področje znanosti. Praktične in uporabne izkušnje sodelovanja z mediji je predstavila raziskovalka dr. Jana Kolar iz Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani. Sledilo je predavanje in praktično delo s pisanjem poljudnih člankov za časopise in revije, ki ga je vodila mag. Sonja Merljak z Dela. Veščino pisanja poljudnih člankov za otroke je teoretično in praktično predstavila Darja Butina, urednica Vesele šole v PIL-u, reviji za punce in fante od 8. do 12. leta (Mladinska knjiga Založba d. d.).

Delavnico je odlikovala zanimiva vsebina, kakovostni predavatelji in po mojem mnenju ustrezno razmerje med teorijo in prakso. V sproščenem vzdušju smo izmenjavali poglede na medijsko stvarnost in izkušnje ter strah ob javnem nastopanju. Ne glede na to, da smo imeli nekateri več in drugi manj dejanskih medijskih izkušenj, pa smo se ob koncu vsi strinjali, da je tovrstna delavnica odličan pripomoček za izboljšanje poklicne uspešnosti in prodornosti raziskovalca. Zastopnost geografov je bila na delavnici kar precejšnja, saj smo se je udeležili Boštjan Kerbler z Urbanističnega inštituta Slovenije ter Borut Peršolja in mag. Aleš Smrekar z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU.

Za udeležence brezplačno delavnico sta financirala Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport in Program Združenih narodov za razvoj, prihodnje leto pa jo bo dopolnila delavnica o retoriki. Dodatne informacije so na voljo na spletnih straneh <http://www.ustanova-szf.si/>.

Borut Peršolja

Priznanje za najboljši prispevek v prilogi Znanost časopisa Delo

Ljubljana, 18. 12. 2003

Na decembrski slovestnosti v časopisni hiši Delo so podelili nagrade za najboljše prispevke v štiri-najstidnevni prilogi Znanost dnevnika Delo v letu 2003. Najvišje priznanje za znanstveni prispevek o slovenskih ledenikih z naslovom Prvenstvo prevzema Skutin ledenik, ki je bil objavljen 6. oktobra na 8. in 9. strani priloge, je prejel Borut Peršolja, raziskovalec na Geografskem inštitutu Antona Melika ZRC SAZU. V ožji izbor se je s svojimi prispevki uvrstilo dvanajst avtorjev, Borut Peršolja pa je zmagal, ker je po menju strokovne komisije njegov članek »... *segel najvišje po strokovnosti, piščevem novinarskem pristopu in odmevnosti... V njem je poljudno predstavil letošnje meritve in na dovolj kratek in najširšemu krogu bralcev zanimiv način opisal preteklo dogajanje na ledeniku. Članek je dopolnil z izvirnimi fotografijami. Vsekakor je odlika njegovega pisanja razumljiv in prav nič dolgočasen jezik, ki je lep dokaz, da se da brez odvečnega zapletanja verodostojno predstaviti tudi strokovno vsebino...*«. Priznanje sta nagrajencu izročila odgovorni urednik Dela Marijan Košir in izvršni urednik priloge Znanost Gregor Pucelj. Članek je kot pdf datoteka na voljo na medmrežni strani <http://www.zrc-sazu.si/giam/triglavski.htm>.

Drago Perko

